

In de Chiesa Maggiore wordt het hoofdkwartier van de vrijwillige hulp gevestigd. Dunant is de leider. Aan handen is geen gebrek, maar weinige zijn in staat een behoorlijk verband te leggen. Levensmiddelen en versnaperingen worden in de kerk bijeengebracht en van hier naar de hospitalen gezonden.

Laat in den avond moet Dunant van zijn gewonden afscheid nemen. Hij doet zijn karretje inspannen en begint een nachtelijken rit, dwars over het slagveld. De koetsier is doodsbang voor rondzwerfende Oostenrijkers en heeft soms zóó, dat Dunant hem de teugels ontnemen moet.

Dinsdagmorgen, om zes uur, bereikt hij Borghetto, waar De Mac-Mahon zijn kwartier heeft opgeslagen. De maarschalk roept verwonderd uit: „Wel, meneer Dunant, hoe komt u hier?” Dunant schildert hem de treurtooneelen van Castiglione; het lijden der gekwetsten, het onvoldoende van alle hulp. Hij verzoekt, dat de Oostenrijksche geneesheeren in vrijheid gesteld en aan het werk gezet zullen worden. Mac-Mahon is diep getroffen. „Begeef u tot den keizer, hij is te Cavriana,” zegt hij. Dunant spoedt zich naar dat dorp. Hij vindt er den chef van den geneeskundigen dienst, baron Larrey. Deze brengt hem bij Napoleon. Zijn woorden klinken niet te vergeefs. Den 1sten Juli kondigt de keizer het besluit af: „De Oostenrijksche geneesheeren zijn vrij. Degenen van hen, die te Solferino en te Castiglione de gekwetsten verzorgd hebben, kunnen ter belooning ongehinderd naar hun vaderland terugkeeren.” 1)

Terwijl Dunant te Castiglione zijn menschlievende, maar uiterst zware taak vervulde, had hij nog tijd gevonden aan mad. Agénor de Gasparin te Parijs te schrijven. Deze dame was in de Tuileries zeer gezien. Haar menschlievendheid was wel bekend. Tijdens den Krimoorlog had zij, de eerste van alle Fransche vrouwen, zich het lot der gekwetsten aangetrokken.

Dunant bezweert haar een comité te vormen, dat zoo spoedig mogelijk geoefende verplegers naar Italië zenden zal. Zeven dagen — een eeuwigheid voor Dunant 2) — is de brief onderweg.

Den 4^{den} Juli eindelijk krijgt hij een gunstig antwoord. Wel verdiend was de aanhef van dit antwoord: „Avant tout, monsieur, que je vous serre la main, vous êtes un courageux, un brave jeune homme.” Vier dagen later schrijft mad. de Gasparin, dat er te Genève een comité gevormd is. De heer J. Adrien Naville is president en werkt met grooten ijver.

1) Sedert het onderhoud te Cavriana heeft Napoleon III de grootste achting voor Dunant gekoesterd. Het Roode Kruis is aan den keizer oneindig veel verschuldigd.

Dunant schreef mij, 19 Nov. 1896: „L'idée m'est venue en Italie. Napoleon III s'en est montré partisan le premier.” Nog in zijn ballingschap bleef Napoleon Dunant gedenken. Graaf Davillier, die den keizer niet verlaten had, schreef uit naam zijns meesters, Chislehurst 17 Maart 1872:

Sa Majesté a toujours su apprécier les services que vous avez rendus pour la création de la convention de Genève et l'heureuse direction que vous avez montré dans la Société de secours aux blessés.

Nog den 20sten Sept. 1872 ontving Dunant een eigenhandig schrijven des keizers. Den 9den Jan. 1873 is Napoleon gestorven.

2) En ook een eeuwigheid voor zijn gewonden! Toen overwoog hij het eerst of het niet noodzakelijk was, in vreedetijd vrijwillige ziekenverplegers te bekwamen voor de slagvelden; opdat men niet onvoorbereid door een ramp, zooals die van Solferino, zou verrast worden. (La Genève blz. 7).